

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Meddelelser

fra

Ryomgaard Realskole

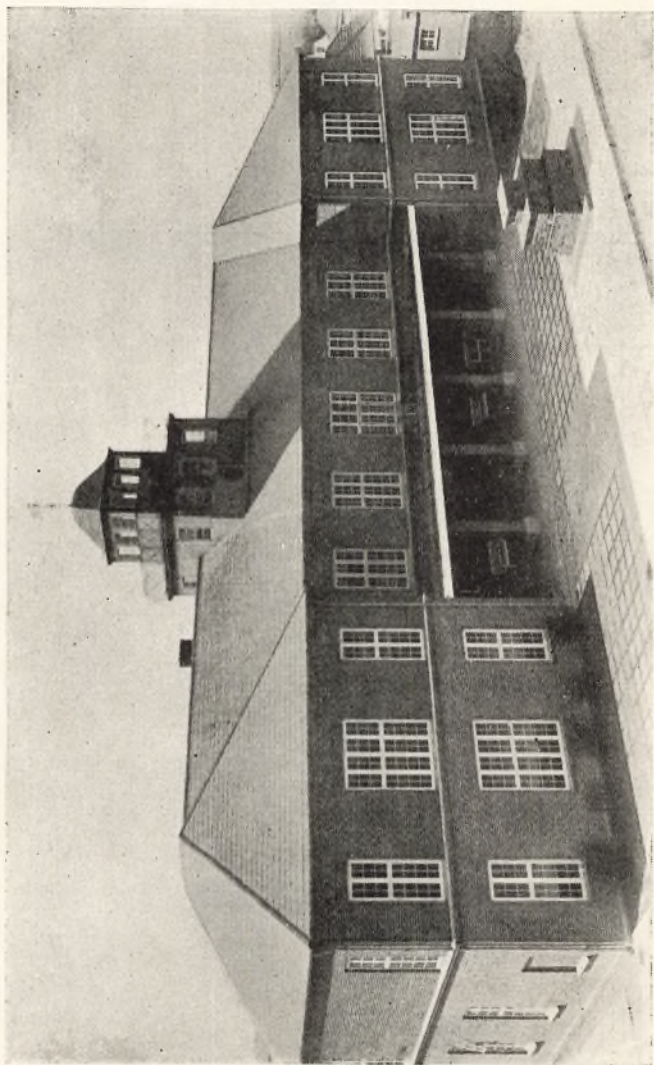
1936

Ved

Skolens Inspektør

**Ryomgaard Realskoles
Bibliotek.**

*I Sommeraftensvale, i Dagens sidste Stund,
naar Aftenklokken ringer Solen ned,
da stiger fra mit Indre, fra Sjælens dybe Grund
en Følelse af Alnaturens Fred.*

*Da glædes jeg ved Livet, ved Dagen døbt i Daad,
da smiler jeg mod Søvnens sunde Hvile.*

*I Sommeraftensvale da stævner Lykkens ~~Bund~~ Baad
mod Lysets Kyst, mod Morgenrødens Land.*

*Hvor smiler Solen fagert til mig, en Støvets Gæst:
dens sidste Straaler gyldner nu mit Haar.*

*I Duggens Demantsperler staar Natten smykt til Fest:
igennem Jordens Dal en Engel gaar.*

*Men Dagen vil sig rejse, naar Nattens Fest er endt:
og Dagens Børn til Kampen vil staa rede.*

*Hvor Gerningen bli'r øvet, bli'r Lykken ogsaa sendt
at bringe Sejrens Krans til Sejrens Mænd.*

*Og naar engang mit Øje for sidste Gang bli'r lukk,
da skal det ske i Dagens sidste Stund.*

*I Sommeraftensvale, naar alling er saa smukt,
da lukker sig for evig Tid min Mund.*

*Da skal i Fred jeg sove ved Alnaturens Bryst
en Søvn saa stærk og sund i evig Hvile.*

*Men Lyset, det vil tændes paa Morgenrødens Kyst,
for Lyset, det kan ingensinde dø.*

Erik Munch.

Danmarks Landsbykirker.

- A. Trækirkerne.
- B. Den romanske Kirkebygning.
 - a. Grundplan.
 - b. Materiale.
 - c. Mure.
 - d. Døre og Vinduer.
 - e. Tag, Loft og Gulv.
 - f. Indre.
- C. Den gotiske Kirkebygning.
- E. Udvidelser og Tilbygninger m. m.
 - a. Udvidelser mod Vest.
 - b. Udvidelser mod Øst.
 - c. Hvælvinger.
 - d. Sakristier.
 - e. Kapeller.
 - f. Vaabenhuse.
 - g. Taarne.
 - h. Kalkmalerier.
- E. Kirkeinventaret.
 - a. I den katolske Tid.
 - 1. Døbefonte.
 - 2. Hovedaltre.
 - 3. Sidealtre.
 - 4. Brugsgenstande.
 - 5. Alterskabe.
 - b. Efter Reformationen.
 - 1. Prækestole.
 - 2. Stolestader.
 - 3. Altertavler.
 - 4. Kalk og Disk.
 - 5. Daabsfade.
- F. Gravminder.
 - a. Romanske Gravsten.
 - b. Kirkegaarde.
 - c. Reformationstidens Begravelser.
 - d. Gravsten og Epitafier.
- G. Kirkens Ejendomsforhold gennem Tiderne.

Danske Landsbykirker.

Eftersom Kristendommen ved Ansgar og hans Efterfølgere bredte sig i Danmark, har man taget fat paa at bygge Kirker; og da Landet paa Svend Estridsens Tid omsider helt var kristnet, har der sikkert staaet lige saa mange Kirker som nu — og paa de samme Steder. Disse første Kirker var af Træ. Der er næsten intet tilbage af dem; kun hist og her har man fundet en Bjælke eller et Stykke Fjæl, som har udgjort en Del af en dansk Trækirke.

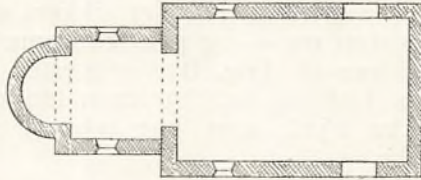
Den romanske Kirkebygning.

I Tiden mellem 1100 og 1200 har man imidlertid fundet, at de gamle Trækirker ikke længere stod Maal med Tidens Krav; de var vel nu ogsaa blevet skrøbelige og brøstfældige, og man har derfor begyndt at rive dem ned og erstatte dem med Stenkirker. I Løbet af dette Hundrebaar, 1100—1200, rejste man i Danmark ialt 1644 Kirker; det kan kun forbauses, at det har været muligt for Befolkningen at gennemføre dette uhyre Byggearbejde.

Man ved ikke noget om, hvem der har bekostet det, velsagtens har Kongen, Stormænd, eller Kirken selv fremskaffet de nødvendige Penge. Man ved heller ikke noget om, hvem der har udført Arbejdet. I Gjellerup Kirke ved Herning findes en Sten med en latinsk Indskrift, der i Oversættelse lyder: I Herrens Kød-blivelses-aar 1140 er dette Hus grundlagt til Guds Ære. Gjellerup Kirke er altsaa opført 1140, medens Erik Lam var Konge her i Danmark; men ellers kender man ikke noget bestemt Aarstal for de 1644 Kirkers Opførelse. Alligevel er vore Videnskabsmænd nogenlunde enige om, at de er opført mellem 1100 og 1200; og naar man mener at kunne henføre deres Tilblivelse til dette Tidsrum, saa er Aarsagen den, at de alle er opførte i den samme Bygningsstil, den Stil, som man har kaldt den *romanske Stil* eller, efter de runde Buer over Vinduer og Døre, *Rundbuesliden*.

En romansk Kirkebygning, som her tænkes iagttaget ganske kort Tid efter Opførelsen, bestod af 2 Hoveddele, Skibet og Koret. Skibet mod Vest og Koret mod Øst. Til Korets Østgavl sluttede sig ofte en halvrund Alterbygning, Apsis, hvor Kirkens Hovedalter havde sin Plads. Skib og Kor var adskilte ved en Mur; og denne var

gennembrudt af en bred Aabning, opad afsluttet af en Bue, som blev kaldt Triumfbuen, og som stadig kan ses i en stor Del af vore Landsbykirker. Koret var noget smallere end Skibet og omtrentlig halvt saa langt, dets Tag ikke saa højt som Skibets, medens dets Gulv var hævet et Trin over Skibets Gulv.

Byggematerialet.

Langt de fleste af de 1644 romanske Landsbykirker er opført af Granit, det Materiale, der i Landets fleste Egne var nærmest ved Haanden. Vi har ialt 1234 Granitstenskirker; 186 er opført af Teglsten og Resten, 224, er opført af blødere Byggemateriale, f. Eks. Kridtsten. Af Granitstenskirkerne er 789 opført af de saakaldte Kvadre, d. v. s. store, i Firkant tilhuggede Granitsten. Disse Kirker kalder man Kvaderstenskirker. Resten af Granitstenskirkerne er opført af ganske almindelige Kampesten, enten kløvede, eller ogsaa i helt utildannet Tilstand, nøjagtig som de Sten, der hver Dag kan samles op fra danske Agre. Kampestenskirkerne har dog ofte Kvadre som Hjørne- og Sokkelsten. Man kan vel nok undre sig over, at Romantikkens Haandværkere, som har været vant til at arbejde med det medgørlige Træ, nu gav sig i Lag med den genstridige Granit; dog dette Materiale var som sagt ved Haanden. Kendskab til Teglbrænding blev desuden først almindelig i Periodens sidste Del hen mod 1200. Murene.

Den romanske Landsbykirkes Ydermure er altid opført paa en solid Sokkel, der tit har Skraakant. For Kampestenskirkerne Vedkommende har de altid været pudsede og hvidtede; oprindelig har Teglstenskirkerne, som nu alle er pudsede og hvidtede, haft »blank Mur«, som Kvaderstenskirkerne har den Dag i Dag.

Indermurene har derimod altid været pudsede og kalkede; de er oftest af almindelige Kampesten. Dette gælder ogsaa for Kvaderstenskirkerne Vedkommende, hvor der dog af og til kan ses Kvadre i den Mur, der

skiller Skib og Kor. Tværnittet af Yder- og Indermure tilsammen er altid stort, omkr. 1 Meter. — Blandt Kvaderstenskirkernes Kvadre findes ofte Billedsten, d. v. s. Sten, hvori der er udhugget en Figur. Teglstenskirkerne Teglsten er betydeligt større end de Sten, man murer med nutildags; de kaldes Munkesten. Desuden er Skifterne ikke som Nutidens. Vi lader et Skifte med »Løbere« veksle med et Skifte med »Bindere.« Teglstenskirkerne Murere anbragte Løbere og Bindere i samme Skifte, det saakaldte Munkeskifte, som holdt sig her i Landet til c. 1500.

Døre og Vinduer.

Der var i de romanske Kirker altid 2 Døre, anbragte lige over for hinanden, noget Vest for Skibets Midterlinie. Norddøren var forbeholdt Kvinderne, Syddøren Mændene. I nogle Kirker findes en tredje Dør i Koret. Den var forbeholdt Præsten. Særlig ved Kvaderstenskirkene har Bygmestrene gjort sig Umage for at udsmykke Portalerne, d. v. s. de Bygningsdele, der danner selve Døraabningen. De smukkeste er Søjleportalerne, hvor indtil 3 Søjlepar bærer runde Buer, der hvævler sig over Døroverliggeren, som ofte er prydet med et Relief. Andre Portaler bestaar af mægtige, aflange Kvadre, ogsaa her findes der tit Billedhuggerarbejder.

Vinduerne var faa. I Koret var der som Regel 3, 1 mod Nord, 1 mod Øst og 1 mod Syd. I Skibet var der 1, 2 eller 3 paa hver Langside, alt efter Skibets Størrelse. Store var de ikke, omkring 1 m. høje og omkring 40 cm. brede. Meget Lys kunde de ikke give, naar de desuden i den første Tid hyppigt havde Skind i Stedet for Glas. Det bødede dog noget paa Manglerne, at de sad saa højt oppe, og at de var »tragtformede« baade udad og indad; derved blev de bedre i Stand til at samle Lyset udefra og sprede det ind i Skib og Kor. Medens begge Døre stadig findes i vore Kirker, uforandrede, omend den ene, oftest Norddøren, er tilmuret, saa er der ikke mange af de gamle Vinduer tilbage. De gav for lidt Lys, da Menigheden efter Reformationens Indførelse kom til at tage mere direkte Del i Gudstjenesten, da Salmebøgerne kom i Brug; og de blev saa erstattede med større Vinduer. I de senere Tiders Tilbygninger ser man ikke sjældent Romantikens rundbuede Vinduesoverliggerer anvendte som almindelige Mursten.

Tag, Loft og Gulv.

Det almindelige Tag, Sadeltaget, som findes paa langt

de fleste af vor Tids Bygninger, fandtes ogsaa paa Landsbykirkerne i deres tidligste Tid, velsagtens har mangen en Kirke det samme Tag den Dag i Dag som det, der dækkede den, da den blev opført. Det var altid af Eg. — Tækkematerialet var meget forskelligt, oftest Bly; men mange Kirker tækkedes med Datidens Teglsten, da Teglblanding blev kendt; de er meget forskellige fra vor Tids og kaldes Munketeglsten; de er velsagtens traadt i Stedet for det Straatag, som sikkert mange Kirker oprindeligt var tækkede med.

Loftet var altid Bjælkeloft. Ogsaa dette findes mange Steder bevaret i sin oprindelige Skikkelse. Gulvet var derimod forskelligt i de forskellige Kirker; man har sine Steder haft Fliser paa Gulvet; men man har sikkert ogsaa hist og her været nødt til at tage til Takke baade med almindelig Stenpikning og stampet Ler.

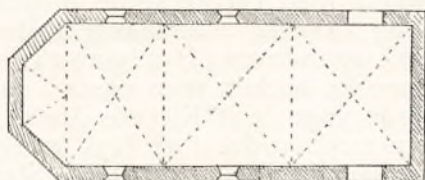
Kirkens Indre.

Som Grundplanen Side 8 viser, havde den romanske Kirkebygning fra først af intet Vaabenhus; man gik fra Kirkegaarden lige ind i Skibet. Hvordan har der saa set ud? Mørkt, efter vor Mening. Næsten uhyggelig tomt. Ingen Stolestader. Ingen Prædikestol. De kalkede Mure, som senere smykkedes med Malerier, var bare og tomme. Her har Menigheden staaet op under den katolske Gudstjeneste, stirrende gennem Triumfbuen op mod Kirkens Kor. Ogsaa her saa anderledes ud end nu. Bart, efter vor Opfattelse. I Stedet for en Altertavle, som vi kender den, har Alteret oftest kun baaret et enkelt Krucifiks.

Den gotiske Kirkebygning.

Omkring Aar 1200 har man de fleste Steder faaet Trækirken afløst af en Stenkirke. Men hist og her har dog Trækirkerne holdt sig, — og det tilkom saa en senere Tid at nedrive dem og rejse Stenkirker i deres Sted, — idet vel ogsaa Befolkningens Vækst har nødvendiggjort, at Kirkernes Antal forøgedes. — Dog er det ikke mange Kirker, der opføres i Tiden efter 1200, ialt kun 127, et meget ringe Tal med Romantikens 1644. Disse yngre Kirker er alle mer eller mindre prægede af en ny Bygningsstil, som nu vandrede ind i Landet fra Syd, Spidsbuestilen, som den senere kaldtes, eller Gotikken. — Den havde ikke let ved at klare sig i Kampen mod den tilvante Romantik; først omkring 1400 menes den helt at have sejret, og endda var Sejren ringe. Kun 30—40 Kirker har et helt gotisk Præg, medens de resterende 87 alle i større

eller mindre Grad har romanske Enkelttheder. Den gotiske Periode slutter omkring 1550. Senere bygges vel hist og her en Kirke; men disse Nybygningers Antal er saa forsvindende, at det i nærværende lille Oversigt helt lades ude af Betragtning.

Grundplan, Materiale m. m.

En gotisk Landsbykirkes Grundplan afviger ikke saa lidt fra en romansk. Hovedforskellen er den, at Skib og Kor gaar ud i et. Endvidere mangler den halvrunde Alterbygning, medens Korets Østgavl har en tresidet eller lige Afslutning. Byggematerialet er oftest Tegl, aldrig Kvadre. Buerne over Døre og Vinduer er spidse, deraf Navnet Spidsbuestil, eller senere flade. Taget er højere og spidsere end den romanske Kirke Tag, og Vinduerne er større. Sokkel mangler.

Udvidelser og Tilbygninger m. m.

Det var som anført kun faa Kirkebygninger, der rejstes i den gotiske Stil; til Gengæld kom Gotikken til at sætte sit Mærke paa saa at sige alle vore Landsbykirker, idet den bliver eneraadende ved langt de fleste af de Forandringer, Kirkerne senere er undergaaet, og ved langt de fleste af de Tilbygninger, der senere rejste sig langs dens Mure.

Antagelig allerede omkring 1200 synes man hist og her at have begyndt at udvide Kirkerne, maaske har Befolkningstilvæksten gjort dem for smaa. Disse første Udvidelser gaar altid mod Vest. Man har revet Vestgavlen ned og forlænget Skibet. Det er ikke ret mange Kirker, der er blevet forandrede paa den Maade. Langt de fleste Udvidelser er gaaet mod Øst; man har revet Koret ned og forlænget Skibet; men saa har man ofte ladet sig paavirke af den gotiske Kirkes Grundplan, har ladet Kor og Skib gaa ud i et og har givet Koret en tresidet Afslutning. Den helt romanske Kirke faar nu en helt gotisk Grundplan. Selvfølgelig er Tilbygningens Vinduer oftest spidsbuede. — Gotikken har nu sat sit Stem-

pel paa Bygningen. — Disse mod Øst gaaende Udvidelser menes at være anvendt fra c. 1300.

Udvidelserne er talrigst paa Øerne; i Jylland staar endnu mangen en Kvaderstenskirke, som ikke har skiftet Udseende paa den Maade.

Ofte samtidig med Udvidelserne, men særlig i Tiden mellem 1400 og 1500 har man mange Steder fjernet Kirkens Bjælkeloft og indmuret Hvælvinger i dets Sted. Ikke blot i de romanske Kirker, men ogsaa i mange gotiske er Hvælvingerne yngre end Kirkens Mure, som ofte for bedre at kunne modstaa det store Tryk fra Hvælvingernes mange Sten udvendigt forsynedes med Stræbepiller. — Det er ikke godt at vide, hvorfor man netop i denne Tid har udført det meget vanskelige Murerarbejde, som Hvælvingerne maatte frembyde; men det er beundringsværdigt, at man har kunnet gøre det. I høj Grad har Hvælvingerne forandret Kirkernes Indre, og Udvidelserne deres Ydre. — Men nu kommer Tilbygningernes Tidsrum, fra 1450 til 1550, som ingen Landsbykirke slap uforandret igennem.

Tilbygningerne er fire i Tal: Sakristier, Kapeller, Vaabenhuse og Taarne.

Sakristierne, som var bestemt til Opholdssted for Præsten, tilbyggedes ved Korets Nordvæg. Man gennembrød Muren med en Dør, saa Præsten kunde gaa fra Sakristiet lige ind i Koret. De er talrigst paa Sjælland. I Jylland findes der ikke ret mange af dem.

Kapellerne opførtes baade ved Nordmuren og Syd- muren og sattes ogsaa i Forbindelse med Kirkens Indre ved en Dør. Medens Sakristierne er uanselige Smaabygninger, er Kapellerne ofte ret store og forholdsvis rummelige; man har desuden ofte bygget flere ved en Kirke, medens til Gengæld langt fra hver Kirke har et Kapel. De Kapeller, der er blevet opført før Reformationens Indførelse, har alle været indviet til en Helgen. De har haft Altre, Sidealtre kaldet i Modsætning til det i Koret staaende Hovedalter, og Helgenbilleder. — De er sikkert ofte bekostede af en af Egnens Herremænd, der saa har betinget sig, at Kapellet skulde være »Lejersted«, d. v. s. Begravelsesplads for ham og hans Slægt. — Hvor der ikke har været murede Hvælvinger under Kapellet, har man gravet Naadigherren en simpel Grav under dets Gulv. Kapellerne har altid hvælvet Loft. Da Sidealtrene bukkede under for de protestantiske Præsters Forfølgelser (se nedenfor), blev Kapellerne, — hvis de da fik Lov

til at staa, — kun Gravkapeller, ligesom alle de Kapeller, der er opført efter 1536.

Vaabenhusene, som nu findes saa at sige ved hver Landsbykirke, tilbygges ogsaa i denne Periode; — underligt nok er man igennem 400 Aar gaaet fra Kirkegaarden direkte ind i Kirken. De ligger oftest ved Kirkens Sydside og er saa muret op om Syddøren; men man træffer dem dog ogsaa foran Norddøren. De er meget forskellige i Størrelse og Udseende. Nogle, særlig de jyske, er lave og korte. Andre er store og prydede med alle den gotiske Bygningskunsts Virkemidler, Gavlen har »Trapper«, og Murene Blændinger. Mange har indvendig en muret Bænk mod Øst; man er ikke helt enig om, hvad Meningen har været med selve Vaabenhuset. Maaske har det virkelig været beregnet til Mændenes Vaaben; dog hedder det ikke Vaabenhus i alle Egne af Landet; i Sønderjylland hedder det saaledes Karnhus. — Det er maaske derfor rimeligst at antage, at det har været beregnet til det, det er blevet: En Førstue til Kirken. — Ingen Kirke har mere end et Vaabenhus. Døren modsat Vaabenhuset er sikkert blevet tilmuret samtidig med dettes Opførelse.

De største og betydeligste af Gotikkens Tilbygninger er imidlertid Kirketaarnene. Skønt det er givet, at nogle af vore romanske Kirker har haft oprindelige, altsaa romanske Taarne, og skønt der findes en Del Taarne, der stammer fra Tiden efter Gotikken, saa er det dog aldeles afgjort, at langt de fleste af vore Kirketaarne er fra den gotiske Tid, — og fra Tiden mellem 1450 og 1550. Som Regel er Taarnene opført mod Vest, altsaa mod Skibets Vestgavl. nogle er forsynede med Spir, — andre har Sadeltag. Hos mange er Gavlene smukt udstyrede med Kamtakker og Blændinger. Taarnene er store Tilbygninger; det har været et stort og meget bekosteligt Arbejde at faa dem opført; alle Steder har man da heller ikke haft Raad til det; der findes stadig en Del kullede Kirker her i Landet. — I Taarnets øverste Stokværk fik Kirkeklokken sin Plads. Den havde før, — som undertiden endnu ved de kullede Kirker, — maattet tage til Takke med et Træstillads; Landsbykirken har altid haft sin Klokke. I Smøllerup Kirke ved Viborg hænger der een, der stammer fra Tiden omkring 1200. Den menes at være vor Kirkeklokkers ældste; en Del fra omkring 1400 og er stadig i Brug; men ellers er mange blevet fornyede i Tidens Løb. Nogle er simpelthen slidt op. Andre har Kongelig Majestæt lagt Beslag paa, naar han trængte haardt til Kanoner, — særlig i 1528 og 1601 skal

der være gaaet mange til paa den Maade. — I Sønderjylland ser man jævnligt Klokkeren ophængt i et fritstaaende Taarn.

Fra den gotiske Tid stammer ogsaa de fleste af Kirkernes Kalkmalerier. — Et Mindretal er fra den romanske Tid og forestiller ofte de tre vise Mænd og Jomfru Maria med Jesusbarnet. — Da Gotikken murede sine Hvælvinger, blev der fornyet Plads til Kalkmalerier; og denne blev taget i Brug i saa stor Udstrækning, at praktisk talt alle Landsbykirker i sin Tid har været overmalede fra Loft til Gulv. — Hvad forestiller disse Malerier? Helgener som oftest. St. Jørgen, som dræber Dragen, St. Laurentius med sin Rist. Disse to synes at have været yndede Modeller. Desuden fremstilledes ofte Dommedag: Kristus siddende paa sin Trone, dømmende levende og døde, onde og gode. Dog, — de gotiske Malerier er ofte meget langt fra, hvad vor Tid forstaar ved Kunst; derfor har man da ogsaa mange Steder, hvor man har forsøgt at befri dem for en senere Tids Kalklag (se nedenfor) været nødt til at dække dem til igen.

Kirkeinventaret.

Kirkeinventaret er i Tidens Løb undergaaet store Forandringer; særlig Reformationens Indførelse sætter Skel i dets Tilværelse. — Fra først af har der næppe været andet i Kirken end Døbefont og Hovedalter, — foruden de til den katolske Gudstjeneste nødvendige Genstande, f. Eks. Røgelseskar og Mønstrans, — samt et Vievandskar.

Døbefonten i en romansk Kirke er den Dag i Dag i langt de fleste Tilfælde den Font, som Kirkens Stenhugger dannede. — Den har oprindeligt haft Plads i Nærheden af Kirkens Vestgavl, nu staar den oftest i Koret. — Den er af Granit, formet som et Bæger og som Regel forsynet med Billedhuggerarbejder. Dens Overflade har en Fordybning saa stor, at et Spædbarn kan skjules i den. Under Daabshandlingen fyldtes Fordybningen med Vand, og Barnet sænkedes helt ned under Vandoverfladen. — I den gotiske Tid anskaffede man Malmfonte til en Del af de da opførte Kirker. — Det ligger, man kan sige i Materialets Natur, at de store Døbefonte har holdt sig til vore Dage. Næsten lige saa godt er Kirkernes Hovedaltre bevarede.

Hovedaltret har sin Plads op mod Kirkens Østvæg; det er muret af Granit eller Tegl, og har Kirken været

skaanet for en Udvidelse mod Øst, saa er det rimeligt, at dens Hovedalter endnu staar, hvor det stod, da Kirken blev indviet. — Det har i tidligere Tid, som omtalt, kun være lidet prydet efter vor Opfattelse. Et Krucifiks. Et Par Malmstænger. Selve Alterbordet har maaske haft et Forhæng, eller naar det gik vidt et Panel af Træ, hvorpaa der kunde være anbragt Kobberplader med udhamrede Figurer. — Til Gengæld nøjedes Kirken sjældent med eet Alter, den havde et eller flere, saakaldte Sidealtre, anbragte enten i Kapellet (se Side 11), hvis et saadant fandtes ved Kirken, eller ved Skibets eller Korets Væg. — Et Sidealter var indviet til en Helgen og bar altid dennes Billede, i Sten eller Træ, — hvis man da ikke nøjedes med et Kalkmaleri paa Kirkens Væg oven over Alteret.

Hen imod Reformationen bliver det imidlertid Skik at anskaffe større Prydelser til Altrene. Nu dukker de saakaldte Alterskabe frem, som i mange af vore Kirker stadig er i Brug som Altertavler. Alterskabet bestaar af et Midterparti og to, eller fire Fløje, som er fastgjort ved Hængsler, saa de kan lukkes sammen om dette. Fløjene bærer ofte smaa Træstatuer af de 12 Apostle, — Midterpartiet i Reglen et Optrin fra Lidelseshistorien, f. Eks. Korsfæstelsen. Figurerne er tit fortrinligt udførte; de har været forgyldte og maledede. Kun ved Kirkefesterne, paa de store Højtidsdage, har, — mener man, — Skabene været lukket op. Ellers har kun Fløjenes Bagsider været synlige for Menigheden; her ser man ofte Malerier med Motiver fra Lidelseshistorien.

Prækestol og Stolestader fandtes i Reglen ikke i den katolske Tid; man ved dog, at enkelte Kirker har haft en Prækestol før Reformationen. Derimod har Præsten sin Stol, ofte ogsaa Degnen.

1536 kom Reformationen, og den for frem med haard Haand mod det katolske Kirkeinventar. Selvfølgelig maatte alle Sidealtrene med deres Helgenbilleder bort, enten de nu stod i Kapellet eller i selve Kirken. — Man mener dog ikke, at Befolkningen gennemgaaende var særlig begejstret for at komme af med dem; de holdt sig længe i Kirkerne; og undertiden maatte Kongen selv tage sig af deres Bortfjernelse; — men bort kom de da. Der findes intet Sidealter mere i nogen dansk Kirke; — og kun ganske faa Steder findes et Billede eller en Figur, der har haft sin Plads paa et Sidealters Bord. Det gik imidlertid ogsaa ud over Hovedaltrene. — Krucifikset forsvandt, mærkeligt nok fandt man sig i Alterskabene,

skønt det dog gjaldt om at faa Befolkningen vænnet af med al Billedtilbedelse. Selvfølgelig maatte ogsaa alle de Genstande bort, som brugtes ved den katolske Gudstjeneste. — Naar man saa endelig mange Steder overhvidtede alle Kalkmalerierne, saa kunde man i Sandhed rose sig af at have gjort rent Bord, — alt det gamle fra Pavekirkens Tid var borte. En tom og nøgen Kirke stod tilbage.

Dog, — man satte i Sandhed noget i det bortfjernes Sted. I Tiden fra 1536 til 1700 forsyner man Kirkerne med det Inventar, de i alt væsentligt har i Dag.

Først Prækestolen. Da Prækenen er en meget væsentlig Del af den lutherske Gudstjeneste, maatte hver Kirke nødvendigvis have sin Prækestol. De første lutherske Bisper slog fast, at den skulde hæves højt over Gulvet og anbringes i Nærheden af et Vindue. Dertil kom Stolestaderne. Den lange Gudstjeneste gjorde Siddepladser meget ønskelige, og omend Stolestaderne til at begynde med i Grunden kun skulde være Staaplader, saa forsynedes de dog ret hurtigt med Bænke. Endelig anskaffede man de Altertavler, som vi nu ser i langt de fleste af Kirkerne; mange af de første fik Skabsfacon under Paavirkning af de før omtalte Alterskabe. Desuden fik Prækestolen ofte en »Himmel« og Fonten en »Hat«.

Det var ikke noget ringe Arbejde at forsyne Landets c. 2000 Kirker med nyt Inventar. Men det blev gjort, — og solidt gjort, ellers havde Prækestole og Altertavler ikke kunnet modstaa Tidens og Sliddets Angreb gennem 3—400 Aar. Stolestaderne har holdt sig knapt saa godt; de er mange Steder blevet fornyede. — Men Arbejdet var ogsaa smukt gjort. Stolestadernes Gavle, Prækestolens Felter og Altertavlerne forsynedes de fleste Steder med Billedskærerarbejder saa fortrinlige, at man senere vilde have vanskeligt ved at gøre dem efter. — Billedskærerhaandværket har i denne Tid afgjort sin Glansperiode her i Landet; i de større Købstæder oprettedes der Værksteder, hvis Arbejder Søgkundskaben nu kan paavise rundt om i Kirkerne. Ogsaa Malerne fik noget at gøre. De udskaarne Figurer skulde males, »stafieres«; og det var ofte lige saa kostbart som selve Udskæringen. — Hvem bekostede saa alt dette? — Ofte Herremanden. Det er i Adelen storhedstid, at Arbejdet udføres. Herremanden havde Raad. — »Gud til Ære, og Kirken til Beprydelse«. har han bekostet Stolestader eller Altertavle eller Prækestol, — eller alle tre Dele. — Man ser da ogsaa hans Vaabenmærke mange Steder.

Han har skænket Kalk og Disk, har sat Lysestager paa Alteret og lagt Messingfadet paa Døbefonten; det skulde til nu, da man under Daabshandlingen ikke længere brugte at neddykke Barnet i Daabsvandet. — Det kan da ikke undre, at han efter alle disse Udgifter fik Lov til at sove sin sidste Søn i Kirkens Kor under sin Gravsten og fik Lov til at hænge sin Mindetavle paa Kirkens Væg.

Gravminder.

I Kirkens første Tid har det afgjort ikke været almindeligt at jordfæste en afdød indenfor Kirkens Mure. Maaske kunde en gejstlig eller en højt fortjent verdslig Person nyde denne da usædvanlige Begunstigelse og Ære. Begravelserne foregik paa Kirkegaarden. Man har endnu i vore Dage ikke faa Gravsten bevaret fra Tiden omkring 1200. De er alle af Granit, bærer et simpelt udhugget Kors, men som Regel ingen Indskrift. — Det er sikkert, at disse første Gravsten har ligget paa Kirkegaarden. — Hvordan har den saa set ud i Pavekirkens Tid. — Vist omtrent som nu; Gravene har været velplejede og har maaske haft et Trækors rejst til den afdødes Ære, omend dog intet af disse Kors er blevet bevaret. — Hen mod Reformationstiden bliver Begravelser inden for Kirkens Mure almindeligere, og efter Reformationens Indførelse tager de ligefrem Overhaand. — Aarsagen hertil var, at man lod Kirkegaardene forfalde, det var endog i Reformationens første Tid forbudt at pynte Gravene. Godtfolk søgte derfor ind i Kirken for at kunne hvile i Fred. I Landsbykirkerne har der dog kun været Plads til Herremænd og Præsten med Familie, — og da navnlig til Herremændene, hvis Gravstene man møder overalt. — Paa dem er Naadigherren og »hans kjære Hustru« som Regel afbildede i Legemsstørrelse. — Det kan kun forundre os, at det dengang ikke var helt sjældent, at en adelig Stormand anskaffede sig flere Gravsten og anbragte dem i forskellige Kirker. Man kan altsaa ikke altid stole paa Ordene: »Her under hviler ærlig og velbyrdig Mand« Senere nøjedes man ikke med en Gravsten over Graven i Kirkegulvet. Der maatte ogsaa en Mindetavle til paa Kirkens Væg, et Epitafium, — til Tider af Træ, men ikke sjældent af kostbare udenlandske Stensorter, Marmor og Alabast. Det blev til en sand Modesag for Adelsmændene. Det fik endda være, at de fyldte Kirkernes Kapeller med Kister og Gravmæler; men da de ogsaa tillod sig at tage Skib

og Kor i Brug, — og her rejstes Mindesmærker, der i høj Grad var til Hinder for Menigheden, saa blev det for galt. Kongen greb ind, og 1576 blev det strengt forbudt »at lade gøre nogen Begravelse over Jorden forhøjet med Alabaster og sliq mærkelig Bekostning.« — Kun almindelige Gravsten var nu tilladt inde i Kirken. Skikken forsvandt, Kirkegaardene kom atter under Røgt og Pleje og blev et sidste Hvilested for høje og lave. — Vi kan vanskeligt forestille os, at man virkelig brød Kirkegulvet op og der gravede den afdøde en Grav. — Men saadan gjorde man.

Landsbykirkernes Ejendomsforhold.

En Landsbykirke har altid været og er stadig en Stiftelse.

Da Trækirkerne blev byggede, blev der samtidig af Egnens Folk eller andre skænket dem Jord, som skulde give dem den til Vedligeholdelse m. m. nødvendige Indtægt. At der sikredes dem Midler til dette Formaal, var bl. a. en Betingelse for, at de kunde blive indviede. Senere, da Tienden kom til, øgedes Kirkernes Indtægter betydeligt, idet Tiendens ene Trediedel tillagdes dem. Præsterne fik den anden Trediedel, og Bisperne, som førte Tilsyn med Landsbykirkerne, fik den tredje Trediedel. Ogsaa Indtægten af Jord voksede betydeligt. Befolkningen, særlig Adelen, stiftede Sjælemesser i Kirkerne og gav som Vederlag for disse ofte Kirkerne Jord.

Ved Slutningen af den katolske Tid staar Kirkerne derfor som ret velhavende, selvejende Stiftelser, der er underkastede Bispens Tilsyn.

Saa kom Reformationen.

Denne bragte ikke nogen større Forandring for Landsbykirkernes Vedkommende, hvad angaar deres Ejendom. Kronen tog Bispetienden og Bispegodset, — men Kirkerne fik Lov til at beholde baade deres Gods og deres Tiende. — Lidt Uro skabte den dog om det Gods, Adelen havde skænket Kirkerne i Tidernes Løb som Vederlag for Sjælemesser. — Dette fik Adelen Ret til at kræve tilbage, med mindre Kirkerne kunde bevise, at det stadig nogenlunde anvendtes efter Giverens Bestemmelse. Da man ikke længere kunde afholde Sjælemesser, fandt man paa at erstatte dem med Prækener, f. Eks. Fredagsprækener. Saadanne bestod i flere Kirker helt op til vor Tid. Dog maatte Kirkerne i mange Tilfælde aflevere Gods til Giverens Arvinger. — Det kan i

det hele fremhæves, at de første Konger efter Reformationen var meget gunstigt stemt over for Landsbykirkerne.

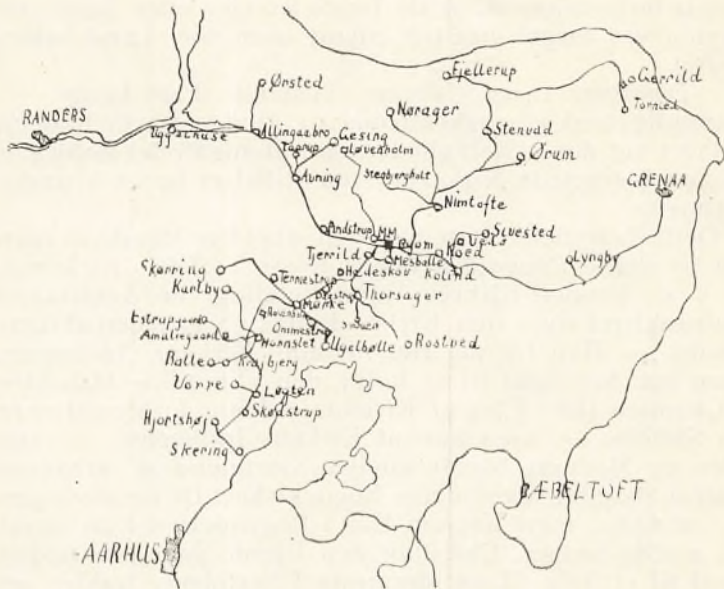
Desværre varede denne Tilstand ikke længe. — Samtidig med Bispenses Gods og Tiende havde Kronen tiltaget sig deres Rettigheder, saa at man efter Reformationen betragtede Kirkerne som Stiftelser hørende under Kronen.

Dette benyttede man paa den uheldige Maade, at man for at skaffe Penge i Kronens Kasse »solgte« Kirkerne, d. v. s.: Kronen tilskrev, mod Betaling, en Adelsmand Patronatsret over den Kirke, der laa i Nærheden af hans Gaard. — Han fik saa Ret til alle Kirkens Indtægter, men var forpligtet til at holde den i Stand. — Han blev i Grunden ikke Ejer af Kirken, — denne forblev at være en Stiftelse —, men kun af Kirkens Indtægter. — Det blev en Modesag for de adelige Stormænd at erhverve Patronatsretten over deres Sognekirker. De pressede paa for at købe, men Kronen har i Begyndelsen kun været en uvillig Sælger. Christian den Fjerde gaar kun nødigt med til et Salg. Hans nærmeste Efterfølgere holder ogsaa igen.

I 1709 indtræder imidlertid et stort, og yderst beklageligt, Omslag i Kronens Holdning. — Frederik den Fjerde har paa dette Tidspunkt atter meldt sig som Deltager i den store, nordiske Krig; og denne hans Letsindighed ødelægger helt hans Finanser. Statens Kasse er fuldstændig tom. — For nu at fylde den paa ny, greb han til det højst forkastelige Middel formelig at sætte Landsbykirkerne til Auktion og sælge Patronatsretten til den højstbydende; Adelsmand eller Borger, det var ligegyldigt. 1750 var alle Kirker solgt. — Resultatet var sørgeligt. Kirkerne forfaldt. Kirkejorden, som blev samlet ved de store Udstykninger omkr. 1800, kom bort fra Kirkerne; den er rimeligvis ofte blevet frasolgt, skønt dette var forbudt.

Først ved Lov af 15. Maj 1903 raades der Bod paa det 1709 forbrudte. — Da kommer Loven om Tiendens Afløsning. De fleste Kirker blev nu selvejende, og alle blev underlagt Sognets Menighedsraad.

Axel Munch.

Eleverne.

Skolen begyndte Skoleaaret 1935—36 med 186 Elever fordelt i 7 Klasser. 1. Maj var Elevantallet 188.

Elevernes Navne (i Parantes er anført Faderens Stilling og Bopæl).

9. Klasse.

1. Erik Reffstrup (Skræddermester, Ryomgaard).
2. Jens Jacobsen (Købmand, Tranehuse).
3. Willy Tecken (Politibetjent, Tranehuse).
4. Gudrun Bang (Centralbestyrer, Hornslet).
5. Carl Scheel (Lensgreve, Gl. Ryomgaard).
6. Tage Enevoldsen (Kontrollør, Aarhus).
7. Else Munch Sørensen (Handelsmand, Ryomgaard.)
8. Doris Kjær Andersen (Tømrermester, Ryomgaard).
9. Laurits Warming (Vognmand, Nimtofte).
10. Helga Sørensen (Møller, Auning).
11. Erik Knudsen (Uddeler, Koed).
12. Marschall Sigh (Købmand, Nimtofte).
13. Niels Hviid (Gaardejer, Marie Magdalene).
14. Axel Fogh Pedersen, (Installatør, Ryomgaard).
15. Inger Marie Nyskov (Gaardejer, Nyskov).

16. Knud Hansen (Lærer, Balle).
17. Karen Margrethe Ringsholt (Bankbogh, Auning).
18. Aage Adamsen (Statshusmand, Rostved).
19. Hans Medom (Barber, Nimtofte).
20. Maja Krogh (Overlærer, Ikast).
21. Annelise Jacobsen (Stationsforstander, Hornslet).

8. Klasse.

1. Bonde Mikkelsen (Lærer, Hvilsager).
2. Elga Nielsen (Arbejdsmand, Ryomgaard).
3. Svend Kahr (Gaardejer, Stenvad).
4. Per Rasmussen (Forpagter, Hvilesminde).
5. Gudrun Schultz (Stationsbestyrer, Thorsager).
6. Orla Grue (Købmand, Ørum).
7. Ejvind Basse Christensen (Vejmand, Mesballe).
8. Anton Eriksen (Gaardejer, Rebstrup).
9. Anton Krarup Mogensen (Muremester, Hornslet).
10. Ib Udengaard (Gaardejer, Uggelbølle).
11. Anders P. Jensen (Fiskehandler, Hornslet).
12. Rita Malfeld (Lærer, Kolind).
13. Rigmor Christensen (Smedemester, Løgten).
14. Holger Mogensen (Uddeler, Uggelhuse).
15. Eva Jacobsen (Manufakturhandler, Løgten).
16. Minna Kold Jensen (Hestehandler, Auning).
17. Peter Oluf Olesen (Montør, Mørke).
18. Ellen Margrethe Paul Jensen (Skovrider, Gl. Estrup
Skovdistrikt).
19. Cai Müller (Apoteker, Hornslet).
20. Clara Iuel (Hofjægermester, Mejlgaard).
21. Margrethe Iuel (Hofjægermester, Mejlgaard).
22. Else Tylind Jensen (Mejeribestyrer, Vorre).
23. Eli Stentoft (Manufakturhandler, Kolind).

7. Klasse.

1. Irma Stoltze (Gartner, Ryomgaard).
2. Børge Jensen (Frue, Auning).
3. Grethe Liehmann (Manufakturhandler, Kolind).
4. Knud Jacobsen (Muremester, Ryomgaard).
5. Vagn Aage Hald (Mekaniker, Ryomgaard).
6. Birthe Wester Petersen (Proprietær, Sivestedodde).
7. Ulrik Scheel (Lensgreve, Gl. Ryomgaard).
8. Berte Skeel (Landsretssagfører, Eldrup).
9. Jørgen Skeel (Landsretssagfører, Eldrup).
10. Niels Tuborg Jensen (Bestyrer, Ryomgaard).
11. Visti Skovbjerg (Uddeler, Nimtofte).

12. Birthe Paul Jensen (Skovrider, Gl. Estrup Skovdistrikt).
13. Niels Pedersen Nyskov (Gaardejer, Nyskov).
14. Børge Hansen (Fabrikant, Lindaa).
15. Oskar Mogensen (Stationsbestyrer, Nimtofte).
16. Gudrun Steffensen (Købmand, Stenvad).
17. Erik Rønn Mikkelsen, (Stationsbestyrer, Tranehuse).
18. Robert Jensen (Mejeribestyrer, Nimtofte).
19. Tage Jensen (Handelsmand, Gjerrild).
20. Andreas Weilbye (Læge, Gjerrild).
21. Jens Chr. Hansen (Uddeler, Stenvad).
22. Kaj Juul Andersen (Enke Pindstrup).
23. Grethe Ibsen Bach (Handelsmand, Mørke).
24. Gertrud Harder (Gaardejer, Thorup).
25. Else Ringsholt (Bankbogholder, Auning).
26. Betty Jensen (Arbejdsmand, Kolindbro).
27. Ellen Krogh (Førstelærer, Nimtofte)
28. Niels Henckel (Vognmand, Mørke).
29. Niels Køfoed (Fabrikant, Hornslet).
30. Peder Thorup Pedersen (Gaardejer, Ring).
31. Erik Klemmensen (Købmand, Pindstrup).

6. Klasse.

1. Dorteia Wester Sørensen (Proprietær, Benzonshøj).
2. Tove Jørgensen (Overportør, Kolind).
3. Gunner Mikkelsen (Portør, Ryomgaard).
4. Inga Fagerstrøm (Portør, Ryomgaard).
5. Margrethe Jensen (Gaardejer, Bøjstrup).
6. Edith Schultz (Stationsbestyrer, Thorsager).
7. Frida Rasmussen (Gaardejer, Nimtofte).
8. Lilly Basse Jørgensen (Teglværksejer, Ommestrup).
9. Knud Tecken (Politibetjent, Tranehuse).
10. Ole Frikke (Stationsforstander, Auning).
11. Bente Rasmussen (Forpagter, Hvilesminde).
12. Lillian Sigh (Købmand, Nimtofte).
13. Gerda Søderlund Hansen (Overassistent, Gjerrild).
14. Kristian Pedersen (Musiklærerinde, Kolind).
15. Rasmus Bilde Kjeldsen (Vognmand, Ko'ind).
16. Gudrun Nedergaard (Førstelærer, Auning).
17. Ellen Margrethe Udengaard (Gaardejer, Uggelbølle).
18. Marie Sørensen (Kæmner, Mørke).
19. Anton Pedersen (Vejmand, Pindstrup).
20. Jens Christensen (Lærer, Glæsborg Kær).
21. Ole Maldfeld (Lærer, Kolind).
22. Bodil Krogh (Førstelærer, Nimtofte).
23. Karl Sørensen (Gaardejer, Termestrup).

24. Elisabeth Sørensen (Gaardejer, Termestrup).
25. Egon Jacobsen (Cyklehandler, Kolind).
26. Aase Petersen (Skovfoged, Mejlgaard).
27. Erna Kiel (Proprietær, Dalsgaard).
28. Gerda Kiel (Proprietær, Dalsgaard).
29. Kirsten Hansen (Lærerenke, Mesballe).
30. Hugo Hammer (Smedemester, Kolind).
31. Svend Erik Henckel (Vognmand, Mørke).
32. Ingrid Petersen (Førstelærer, Ulstrup).
33. Erik Rasmussen (Uddeler, Fjellerup).
34. Olav Hansen (Vognmand, Mørke).
35. Peter Hviid (Gaardejer, Marie Magdalene).
36. Gudrun Strungesen Hansen (Slagterier, Mørke.)

5. Klasse.

1. Johannes Weilbye (Læge, Gjerrild).
2. Ib Alstrup (Skomager, Kolind).
3. Willi Hansen (Assistent, Gjerrild).
4. Alexander Jørgensen (Overportør I. Gr. Løgten).
5. Niels Iuel (Hofjægermester, Mejlgaard).
6. Oskar Knudsen (Arbejdsmand, Ryomgaard).
7. Helge Tuborg Jensen (Bestyrer, Ryomgaard).
8. Hans Bent Munch Sørensen (Handelsmand, Ryomgaard).
9. Ulla Sørensen (Politibeljent, Ryomgaard).
10. Poul Kjær Andersen (Tømrermester, Ryomgaard).
11. Emmy Hansen (Arbejdsmand, Ryomgaard).
12. Alf Hald (Mekaniker, Ryomgaard).
13. Else Margrethe Sørensen (Proprietær, Benzonhøj).
14. Anna Margrethe Legarth (Proprietær, Søholm).
15. Henning Møller (Lærer, Dagstrup).
16. Lis Damsgaard (Hotelejer, Mørke).
17. Adolph Kiel (Proprietær, Dalsgaard).
18. Gerda Rasmussen (Skorstensfejermester, Hornslet).
19. Ib Sten Jørgensen (Førstelærer, Marie Magdalene).
20. Kaj Jensen (Møller, Mørke).
21. Bent Bonde Jensen (Enke, Uggelhuse).
22. Knud Bülov Sørensen (Malermester, Mørke).
23. Karen Marie Sørensen (Banearbejder, Mørke).
24. Tove Klemmensen (Købmand Pindstrup).
25. Anna Sørensen (Gaardejer, Thorsager).
26. Preben Breinegaard Nielsen (Gaardejer, Kolind).
27. Arne Sørensen (Lagerarbejder, Kolindbro).
28. Kaj Hansen (Lærer, Balle).
29. Søren Dorph Sørensen (Gaardejer, Trelgaard).
30. Bjarne Christensen (Bagermester, Pindstrup).

31. Jens Adolf Jensen (Proprietær, Vedø).
32. Tage Jensen (Proprietær, Vedø).
33. Erling Hansen (Købmand, Mørke).
34. Aage Dahl (Hotelejer, Auning).
35. Søren Skriver Bæk (Forpagter, Ommestrup).
36. Ella Hasager Hansen (Uddeler, Attrup).
37. Vita Gyldenløve (Møller, Nødager).
38. Egon Olsen (Landmand, Mørke).
39. Knud Laursen (Førstelærer, Thorsager).
40. Else Therkildsen (Fabrikant, Ryomgaard).
41. Karla Frandsen (Fabrikant, Ryomgaard).

4. Klasse.

1. Karen Basse Jørgensen (Teglværksejer, Ommestrup).
2. Jørgen Jensen (Frue, Auning).
3. Erik Jensen (Stationsforstander, Ryomgaard).
4. Else Anderson (Trafiksassistent, Ryomgaard).
5. Birgit Bendstrup (Slagtermester, Mørke).
6. Kaj Tecken (Politibetjent, Tranehuse).
7. Rigmor Bøje (Arbejdsmand, Ryomgaard).
8. Johan Stoltze (Gartner, Ryomgaard).
9. Verner Mikkelsen (Portør, Ryomgaard).
10. Ewald Fagerstrøm (Portør, Ryomgaard).
11. Inger Marie Hansen (Kæmner, Ryomgaard).
12. Børge Petersen (Portør, Ryomgaard).
13. Ebba Holm Rasmussen (Arbejdsmand, Ryomgaard).
14. Svend Ørbæk Andersen (Dyrlæge, Ørum).
15. Ib Bach Andersen (Cyklehandler, Kolind).
16. Carl Johan Pedersen (Bødker, Kolind).
17. Bente Jacobsen (Stationsforstander, Hornslet).

3. Klasse.

1. Per Pedersen (Skovfoged, Mejlgaard).
2. Anders Dahl (Hotelejer, Auning).
3. Arne Fogh Pedersen (Installatør, Ryomgaard).
4. Jens Rønn Mikkelsen (Stationsbestyrer, Tranehuse).
5. Hans Bundgaard (Mejeribestyrer, Ryomgaard).
6. Heine Svenningsen (Malermester, Ryomgaard).
7. Oluf Sørensen (Politibetjent, Ryomgaard).
8. Inger Pedersen (Arbejdsmand, Ryomgaard).
9. Elert Nielsen (Arbejdsmand, Ryomgaard).

1 & 2. Klasse.

1. Georges Scheel (Lensgreve, Gl. Ryomgaard).
2. Bent Olsen (Skorstensfejer, Ryomgaard).
3. Johannes Sørensen (Proprietær, Benzönhøj).

4. Elly Nielsen (Arbejdsmand, Ryomgaard).
 5. Henning Jensen (Proprietær, Vedø).
 6. Rita Hansen (Vognmand, Ryomgaard).
 7. Jørgen Kjær Andersen (Tømrermester, Ryomgaard).
 8. Anna Lise Svenningsen. (Malermester, Ryomgaard).
 9. Frede Bundgaard (Møjeribestyrer, Ryomgaard).
 10. Gerda Tuborg Jensen (Bestyrer, Ryomgaard).
-

1935	Skriftlig Dansk	Mundlig Dansk	Engelsk	Tysk	Geografi	Historie	Regning	Arithmetik	Geometri	Natur- historie	Fysik	Orden	Points
1. Aage Agger	mg+	ug	ug÷	ug	ug	ug	mg	ug	mg+	ug	ug	ug÷	116 Udm.
2. Holger Andersen	mg	ug÷	mg+	ug	ug÷	ug	mg	mg	mg	ug	ug	mg+	112
3. Knud Basse Christensen	mg	ug÷	ug	ug	ug	ug	mg÷	ug	ug	ug	ug	ug÷	115 ¹ / ₃ Udm.
4. Hans Marius Brøgger	mg	ug	ug	ug	ug	ug	ug	ug	ug÷	ug	ug	ug÷	117 ¹ / ₃ Udm.
5. Johanne Cathrine la Cour	mg÷	mg	mg÷	mg	mg	g+	tg	g÷	tg	mg+	mg	mg÷	85 ¹ / ₃
6. Karen Margrethe Brøgger	mg÷	mg+	mg	mg+	ug	ug÷	g+	mg+	mg÷	ug÷	mg+	ug÷	106 ¹ / ₃
7. Vagn Ellehaug	mg÷	mg÷	g+	g	mg+	mg÷	g+	g÷	tg+	mg÷	g	mg	85 ¹ / ₃
8. Carl Engel Jensen	g+	mg÷	tg	mg	mg	ug÷	g	mg	mg÷	mg+	ug÷	mg÷	87 ¹ / ₃
9. Mogens Erichsen	mg	ug÷	g+	g+	mg÷	g+	mg÷	mg	mg+	ug÷	mg+	mg	101
10. Jørgen Hansen	mg	mg÷	mg+	mg	mg+	mg+	g	g+	mg	mg+	mg+	ug-	102 ¹ / ₃
11. Peter Hansen	mg÷	mg+	mg	ug÷	mg	g+	g+	g+	mg	ug	ug÷	mg	102 ² / ₃
12. Svend Erik Jacobsen	mg÷	mg	g	mg÷	mg	tg+	g÷	tg÷	tg	ug÷	mg+	mg	77 ¹ / ₃
13. Ejnar Lund Jensen	g+	ug÷	mg	ug÷	mg÷	ug	g+	g	g	ug÷	mg	mg	100
14. Ingeborg Jensen	mg÷	ug	mg+	ug÷	ug	ug	g	mg	mg	ug	mg	mg+	108 ¹ / ₃
15. Niels Peter Jensen	mg	ug÷	ug÷	ug÷	ug	ug	ug	ug	ug÷	ug÷	mg+	ug÷	114 ¹ / ₃ Udm.
16. Vagn Tylin Jensen	g+	mg	mg÷	mg÷	ug÷	mg÷	ug	ug÷	mg+	ug	mg+	mg	103 ² / ₃
17. Else Kolind	g+	mg+	mg	mg+	mg	g+	mg	g	mg	mg+	mg÷	mg+	100
18. Else Nissen	g+	mg+	mg	mg+	g+	g÷	mdl+	tg+	g	mg÷	mg+	mg+	80 ² / ₃
19. Ove Nissen	mg÷	ug÷	g÷	g	ug÷	ug÷	mg	g	g+	mg+	mg	mg	94 ² / ₃
20. Kaj Nyholm	mg÷	mg	g	g÷	ug÷	ug÷	mg	g	tg+	mg	mg÷	mg	90 ¹ / ₃
21. Villy Pedersen	mg÷	mg÷	g+	mg÷	ug÷	mg÷	g	tg	g+	ug	mg+	mg+	91 ¹ / ₃
22. Niels Gudmund Poulsen	mg	ug	mg	mg	mg+	mg+	mg+	mg+	mg	ug	ug	mg+	110 ² / ₃
23. Harry Rasmussen	mg	ug	ug÷	ug	ug	ug	ug	ug	mg	ug÷	ug	ug÷	115 ² / ₃ Udm.
24. Else Skaarup	g+	mg+	g÷	g+	mg+	g	mg+	tg÷	tg÷	ug÷	tg+	ug-	73
25. Hans Henrik Skovbjerg	mg÷	ug÷	mg÷	mg+	ug÷	ug	mg÷	mg÷	g+	mg+	ug	ug-	105
26. Hans Ole Vinderslev	mg÷	ug÷	ug	ug	ug	mg+	mg	ug	mg+	ug	ug	mg	112 ² / ₃ Udm.

1 Elev forlod Eksamenen.

Lærerpersonalet.

Hr. Skolebestyrer *Axel Munch*, alm. Forberedelseksamen og Lærereksamen.

Hr. *Marius Dynesen*, Realeksamen og Lærereksamen.

Hr. *I. S. Magnusson*, cand. phil.

Hr. Inspektør *Erik Munch*, alm. Forberedelseksamen og Lærereksamen.

Hr. Pastor *Andersen*, cand. theol.

Fru *Dagmar Munch*, Realeksamen, Lærereksamen.

Frk. *Thyra Weiner*, Realeksamen, Lærereksamen.

Fordeling af Lektionerne for Skoleaaret 1935.

	3. U.	4. U.	5. U.	I. R.	II. R.	III. R.	IV. R.
Religion.....	2	2	2	2	1	—	—
Dansk.....	6	7	6	5	5	5	5
Engelsk.....	—	—	5	5	5	5	5
Tysk.....	—	—	—	5	5	5	5
Historie.....	2	2	2	2	2	3	3
Geografi.....	2	2	2	2	2	3	3
Naturhistorie.....	1	1	3	2	2	3	3
Fysik.....	—	—	—	2	2	3	3
Regning og Matematik.....	6	6	7	5	8	9	9
Skrivning.....	5	5	2	2	1	—	—
Tegning.....	2	2	2	2	1	—	—
Gymnastik.....	2	4	4	4	4	4	4
Sang.....	2	2	2	2	2	—	—
Haandgerning.....	2	2	2	2	2	—	—
Antal Lektioner.....	32	35	39	42	42	40	40

Ryomgaard Realskole.

Skolen oprettedes den 7. Januar 1913. Den underviser Børn mellem 7 og 16 Aar og fører sine Elever frem til alm. Forberedelseseksamen.

Forsømmelser.

I Almindelighed er Sygdom den eneste gyldige Grund til Forsømmelse; dog kan Skolen i enkelte Tilfælde fritage Barnet, men Skolen fordrer *bestemt*, at Hjemmet forinden omhyggelig har konfereret med Skolen.

Skolen bogfører alle Forsømmelser, og viser de sig for Barnets Vedkommende at være for talrige, *kan Skolen ikke længere paatage sig at undervise Barnet*.

Ferier.

Skoleaaret begynder med Sommerferiens Slutning — normalt den 15. August. De faste Ferier er: Juleferien, Paaskeferien, Pinseferien, Sommerferien og Efteraarsferien; deres Længde er fastsat i Loven. Alle Helligdage er Fridage, desuden Kongens Fødselsdag, Valdemarsdagen. Grundlovsdagen, Fastelavns-Mandag Store-

Bededag; endvidere giver Skolen i de Maaneder, hvor der ikke findes Ferier eller Fridage, een Dags Maanedsløv.

8. Klasse.

Hvis en Elev opflyttes i 8. Klasse, stiller Skolen det Krav til Hjemmet, at Eleven gaar hele Klassen igennem. Ønsker man Undervisningen afbrudt f. Eks. til November, henvises Eleven til 7. Klasse. — Undervisningen i 8. Klasse slutter med 8. Klasses Eksamen.

Har Eleven bestaaet den, kan han opflyttes i 9. Klasse, idet Lærerraadet dog bestemmer Opflytningen.

Konfirmationsforberedelsen.

Konfirmationsforberedelsen kræver sin Tid, og det kan ikke undgaas, at Skolegangen i nogen Maade lider herunder.

Skolen gør, hvad den kan, for at raade Bod herpaa, og maa derfor henstille, at Eleverne paabegynder deres Konfirmationsforberedelse om Foraaret, medens de gaar i 7. Klasse, og afslutter den om Efteraaret, medens de gaar i ottende Klasse.

Indmeldelser.

Indmeldelser modtages helst ved Skoleaarets Begyndelse, men iøvrigt kan Børn uden større Vanskelighed indmeldes i Underskolen til enhver Tid af Aaret.

I 5. Klasse kan Indmeldelser ogsaa ske i Skoleaaret, men Eleven maa da have en Del Ekstratimer i Engelsk.

I 1. Realklasse modtages kun Elever, naar ganske særlige Omstændigheder taler for deres Optagelse, og i de øvrige Klasser modtages kun Elever, der overflyttes fra en tilsvarende Klasse i en anden Realskole.

Følgende Attester maa medbringes ved Indmeldelsen:

Fødselsattest og Koppeattest.

Ved Indmeldelsen spiller Børnens Alder en stor Rolle; der gælder her den (af Ministeriet fastsatte) Regel, at Børnene i første Underklasse skal fylde 8 Aar, i femte Underklasse altsaa 12 Aar.

Ringetider.

Ved Statsbanernes Køreplan af 15. Maj 1936 er Toggangen ændret saaledes, at Skolen nu har 320 Min. til Disposition. — Dette har medført, at der foruden de

7,40 Min., som de 7 Lektioner lægger Beslag paa, bliver 40 Min. til Frikvarter.

Skoletiden kan nu ikke blive bedre.

Skolen er Statsbanerne meget taknemlig for, at der er blevet taget Hensyn til dens Ønsker.

Gerrildbanen vil Skolen gerne bringe en Tak, fordi den altid beredvilligt, naar Omstændigheder gør det ønskeligt, beforder Skolens Elever hjem pr. Ekstratog.

Holmslands Klit.

Det er lykkedes Skolen at erhverve 37 Td. Land, beliggende mellem Vesterhavet og Ringkøbing Fjord. — Overtagelsen er sket paa meget gunstige Betingelser, hvorfor Skolen skylder Hr. Overlærer Rungø, Faxe, hjertelig Tak. — Arealet tænkes anvendt til Lejerskole. D. v. s. Skolens Elever kan klassevis tilbringe f. Eks. en Uge om Aaret i Klitten, — Opholdet skal ikke være Fornøjelse alene. Den særlige Natur, dens Dyreliv, dens Planteliv skal studeres.

Embedsmænd.

Hvert Aar, naar ældste Klasse sidste Dag i Skole, udnævner Skolen nye Embedsmænd, hvis Opgave er paa forskellig Maade at tage Del i Skolens daglige Administration.

Duxen ringer Timen ind og ud. — Han opnaar den Ære at faa sit Billede ophængt paa øverste Gang og faa sit Navn indgravet paa Klokken.

Sekretæren har sit Arbejde paa Kontoret.

Hushovmesteren, som ogsaa kaldes Rigens Hofmester, har al Orden paa Gange og Trapper under sig, og raader desuden over Underklassernes Fritimer.

Dørvogteren passer østre Dør og Gang.

Annekstirektøren passer vestre Dør og Gang, desuden Gymnastiksalens Omklædningsrum og Badeværelser.

Tegneinspektøren passer Tegnelokalet.

Laboranten passer Fysiklokalet og Vandvæsenet.

Konservatoren passer Samlingen.

Kortbevareren passer G. H.

Registratoren arbejder i Elevregisteret, indsamler Vidnesbyrdsbøger (ofte meget besværligt), indsætter Prøver saavel i Registerskabet som i Klasseskabene.

Færdselsbetjenten har om Morgenen Plads paa Vejen foran Skolen.

Depotforvalteren indsamler hver Dag efter Skoletiden »glemte Sager«, som han anbringer i Depotet. — Næste Dag i Middagsfrikvarteret møder han med dem i Fore dragssalen, hvor de uddeles.

Gymnastik, Haandbold, Bad.

Skolen maa henlede Opmærksomheden paa, at Elever, der ud over 14 Dage ønskes fritaget for Gymnastik eller Haandbold i, Følge de ministerielle Bestemmelser skal møde med Lægeattest. — Skolen er overfor Ministeriet forpligtet til at paase, at dette overholdes.

Til Gymnastik og Haandbold er det nødvendigt, at Eleverne har en særlig Dragt, idet de ikke maa gøre Gymnastik eller spille Bold i deres Skoletøj. — Drengene i det mindste skal skifte fra yderst til inderst. Skolen henstiller, at man forsyner Drengene med 2 Dragter, saa at der altid er en rede til Skift. — En Dragt bestaar af et Par Benklæder og en Trøje. Efter Legemsøvelserne kan Eleven faa Styrtebad, — Haandklæde skal medbringes. Hjemmene skal naturligtvis selv bestemme, om de ønsker Eleven i Bad eller ej. Skolen vil dog gerne have skriftlig Meddelelse, hvis Bad ikke ønskes.

Paa Udflugt.

I gamle Dage foranstaltede Skolen en fælles Udflugt for Eleverne. Det viste sig imidlertid, at det var for vanskeligt at faa disse til at melde sig — der maatte endog til Tider baade trues og skændes. Saa opgav Skolen sin Udflugt. I Stedet for har Skolen lagt sig efter Klasseudflugter.

Alm. Forberedelseseksamens Retsvirkninger.

Naar Alm. Forberedelseseksamen er bestaaet med et vist Pointstal og visse Karakterer i enkelte Fag, giver Eksamen følgende Rettigheder:

1. Den, der har bestaaet Eksamenen med 3 fremmede Sprog og har opnaaet mindst 80 Points og mindst g i »Skriftlig Dansk«, har Ret til
 - a. at indstille sig til Adgangseksamen ved Polyteknisk Læreanstalt.
 - b. at indstille sig til Medhjælpereksamen ved Farmaceutisk Læreanstalt.

- c. at indstille sig til de ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole foreskrevne Prøver for Skovbrugs-, Landinspektør- og Dyrelægeelever; for Dyrelægeelevernes Vedkommende kræves desuden, at Tillægsprøven i Latin er bestaaet.
- d. at optages paa Tandlægeskolen, naar vedkommende har bestaaet Tillægsprøven i Latin.
2. Den, der har bestaaet Eksamen med 2 fremmede Sprog og opnaaet mindst 75 Points og mindst g i »Skriftlig Dansk«, har Ret til at indstille sig til den juridiske Fællesprøve.
 5. Den, der har bestaaet Alm. Forberedelseseksamen med mindst g i Dansk Stil, kan indstille sig til en Optagelsesprøve i 1. Gymnasieklasse.
-

Skolepenge.

Der betales i de 5 øverste Klasser 20 Kr. om Maanednen og i de øvrige Klasser 10 Kr. om Maanednen pr. Elev. — Der betales for 12 Maanedder; Skolepenge for Juni og Juli opkræves den 1 Juni. — Skolepengene for August opkræves pr. Giro den 1. August.

I Indskrivningspenge betales 5 Kr.

I Brændselspenge betales 20 Kr. pr. Elev (5 Kr. 1. August, 5 Kr. 1. Sept., 5 Kr. 1. Okt. og 5 Kr. 1. Nov.)

Eleverne i ældste Klasse betaler 35 Kr. i Eksamenpenge, som opkræves 1. Februar.

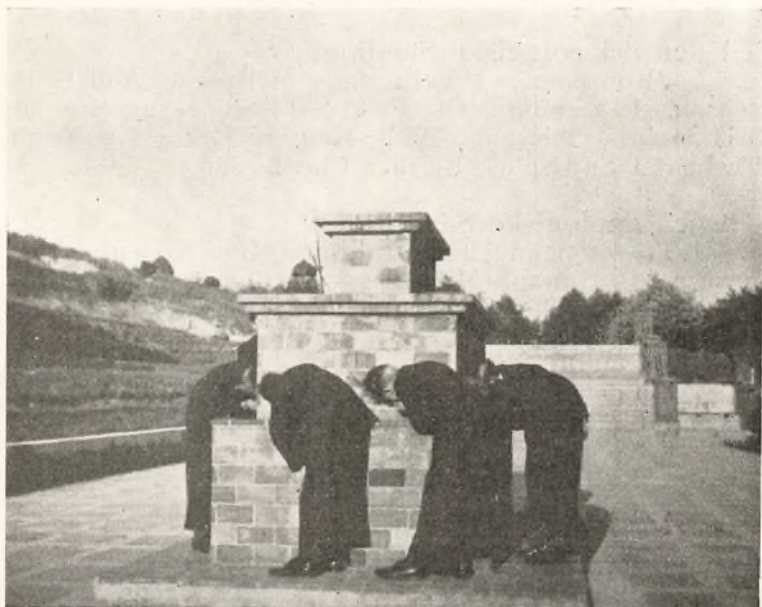
Skolepengene betales maanedvis forud, inden d. 5.

Ved Udmeldelser betales der for den Maaned, i hvilke Udmeldelsen sker, samt for den næste.

Udmeldelser til 1. Juni og første Juli modtages ikke.

Inspektørens Telefon: Nr. 55, Ryomgaard.

Skoleaaret begynder d. 18. August Kl. 9 $\frac{1}{2}$ 1936.

Til den naturhistoriske Samling:

1 Høg, Jens Christensen. 1 Grævliugekranium, Carl Skeel. 1 Ilderkranium, Ulrich Scheel. 1 Sumpmejs, Jørgen Scheel. 1 Ondulat, Ulrich Scheel. Takker af Krøndyr og Raadyr, Niels Iuel. 1 Blaamejs, Willy Hansen. 1 Egerkranium, Ditlev Christensen. 1 Sangdrossel, Anna Marie Legarth. 1 Tobis, Erik Mikkelsen. 4 Hjortetakker, 1 Skildpaddeskal, Knud Techen. 1 Stork, Kristian Pedersen. 2 Spurve, Jørgen Skeel. Kongæg, Plantør Olsen. 1 Harekilling, Margrethe Iuel. 1 Gran kogle, Jens Rønn Mikkelsen. 1 Næsehorns bille, Niels Iuel. 1 Vokstavle med Dronningceller, Gunnar Mikkelsen. Merskur, forskellige Muslingskaller, Niels Iuel. 1 Flagermus, gulbuget Sanger, Carl Scheel. 1 toppet Lappedykker, Grev Scheel. Solsikkefrø, Carl Scheel. 1 Raadyrkranium, Knud Techen. 1 Hermelin, Johan Stoltze, 3 Ondulater, Knud Techen. 1 Væverfuglerede, Frugt af Akacie, Peter Rovsing. 1 Tak af Krøndyr, Johannes Weilby. 1 Tak af Rensdyr, Egon Olsen. 1 Samling Sommerfugle fra Ceylon, Henry Knudsen, Colombo.

Til den fysiske Samling:

1 Vekselstrømstransformator, Hugo Vinderslev, Kolding. 2 Lampefatninger, Olav Hansen.

Til den arkæologiske Samling:

1 Bronzenaal, 1 Barberkniv af Bronze, Anders P. Jensen. 1 Stenøkse, Ole Frikke. 13 Stenøkser, Gunnar Mikkelsen. 1 Pilespids, Willy Hansen. 1 Slagstok, Knud Techen. 1 Spydspids, Bjarner Christensen.

Til den geologiske Samling:

1 Træforstening fra Kalifornien, Ove Nissen. 1 Fosforitknold, Gunnar Mikkelsen. 1 geologisk Samling fra Thistedegnen, Skoleinspektør Hald, Thisted.

Til Møntsamlingen:

1 Mindemedalje om Luther, Ole Frikke. 21 Mønter, Inspektør Munch. 12 Mønter, Ole Frikke.

Til den kulturhistoriske Samling:

1 Fyrtøj, Barber Schmidt.

Til den ætnografiske Samling:

1 Samling Dansemasker fra Ceylon. Henry Knudsen, Colombo.

Bogliste 1935—36.

	3	4	5	6	7	8	9
Dansk:							
Agerskov og Rørdam: Læsebog for Realkl. do. — Mellemsk.				»	»	»	»
Fossing, Skarvig og Sørensen: Dansk Læsebog, Fjerde Del — Tredie Del — Anden Del	»	»	»				
Axel Munch: Dansk Sproglære — Staveord og Staveordbog		»	»	»	»	»	»
Engelsk:							
Hansen og Magnussen: Engelsk Læsebog, 2 do. 1 — Eksamensversioner						»	»
Boysen: Engelske Digte						»	»
Jespersen og Sarauw: Eng. Begynderbog, 2 do. 1			»				
Kalisch: Engelske Noveller og Skitser							»
Lund: Engelsk Grammatik				»	»	»	»
Tysk:							
Ellen Lange: Tysk Begynderbog m. Samtaleøvelser — Gloser og Opl. til T.B. Tysk Læseb. for Præliminærsk., Tekstbog — Gloser og Grammatik				»	»	»	»
Historie:							
Ludvig Smidt: Lærebog i Historie for Mellemsk., 2 — 1				»	»	»	»
Axel Munch: Dansk Samfundslære							»
Gerløf: Mit Fædrelands Historie,	»	»					
Geografi:							
C. C. Christensen: Geografi Nr. 4		«					
Albert Christensen: Folkeskolens Geografi			»	»	»	»	»
Christensen og Krogsgaard: Atlas	»	»	»	»	»	»	»

Regning:

Friis Petersen og Jessen:
 Mellemskolens nye Regnebog II
 Staller, Thousig og Wilster:
 Grundskolens Regnebog 4
 — — — — 3

Matematik:

Marcussen og Thøgersen:
 Opgaver fra alm. Forberedelseseksamen
 — — Mellemskoleeksamen
 Friis Petersen og Jessen:
 Opgavebog til Aritmetik og Algebra 1 og 2
 Lomholt: Firecifret Logaritmetabel

Naturhistorie:

Erik Munch: Repetitionshefte i Zoologi
 Munch og Sørensen: — i Botanik
 Rasmussen og Simonsen: Lille Flora

Fysik:

Ellinger: Lærebog i Fysik
 Sundorph: Fysik for Seminarer

Den danske Skoles Sangbog
 Balslevs Lærebog
 Tangs mindre Bibelhistorie
 Det nye Testamente

Opmærksomheden henledes paa, at »brugte Bøger« ofte forekommer i saa gamle Udgaver, at de er ganske uanvendelige. Hvis man køber brugte Bøger, er det derfor absolut nødvendigt, at man sikrer sig, at det er en ny eller ret ny Udgave, man bliver forsynet med. Skolen maa forbeholde sig Ret til at kassere uanvendelige Udgaver.